

PRAGUL DE SEMNIFICAȚIE: FACTOR IMPORTANT ÎN PLANIFICAREA ȘI DESFĂȘURAREA UNUI AUDIT

*Conf. univ. dr. Mihail Manoli, ASEM,
e-mail: mmanoli2002@yahoo.com
Conf. univ. dr. Natalia Zlatina, ASEM,
e-mail: nzlatina@yahoo.com*

Sinse January 1, 2012 in the Republic of Moldova are applied the International Auditing Standards (IAS) and the Code of Ethics. This decision presents an accomplishment in the normalization of national financial audit, supervision of audit, control of quality of financial audit, the auditor's responsibilities for fraud, auditor's communication with those of the audited entity management.

But the IAS and the Code of Ethics are not the only acts of audit activity to improve business performance given genre. There is a number of rules and procedures developed by the International Auditing Practices Council (IAPC), which directs the auditor to work. In this context, materiality is exposed, analyzed as one of the important factors in planning and conducting on audit.

***Cuvinte-cheie:** audit, prag de semnificație, risc de audit, risc de control, risc inerent, risc de nedetectare.*

La 14 iunie 2012, prin Ordinul nr.64, Ministerul Finanțelor a acceptat, în baza Acordului privind dreptul de reproducere a Standardelor de audit și Codului etic în Republica Moldova, semnat de Ministerul Finanțelor la 2 aprilie 2012 și Consiliul pentru Standardele Internaționale de Audit și Asigurare al Federației Internaționale a Contabililor la 4 aprilie 2012, **aplicarea** pe teritoriul Republicii Moldova pentru auditul rapoartelor financiare ce cuprind perioadele începând cu 1 ianuarie 2012, publicate în Ediția Specială a Monitorului Oficial (24 august 2012, ediție specială, anul XIX) și plasarea pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor în rețeaua Internet.

Această decizie prezintă o realizare în procesul de normalizare a auditului financiar la nivel național, misiunile de asigurare, supravegherea activității de audit, controlul calității în auditul financiar, responsabilitățile auditorului privind fraudă, comunicarea auditorului cu persoanele din managementul entității auditate.

Dar Standardele Internaționale de Audit (ISA) și Codul etic nu reprezintă unicele acte normative ale activității de audit pentru creșterea performanțelor genului dat de activitate. Există o serie de norme de principii și proceduri, elaborate de către Consiliul Internațional de Practici de Audit (IAPC), care îndrumă auditorul în activitatea sa. Ca exemplu, Camera Auditorilor Financiar din România (CAFR) a asimilat normele elaborate de către IAPC și continuă, în colaborare cu Institutul Contabililor Autorizați din Scoția (ICAS), elaborarea altor norme necesare (3).

Exemplele de mai sus mărturisesc despre faptul că reforma este un proces continuu și că Ministerul Finanțelor, Direcția reglementării contabilității și auditului în sectorul corporativ are multe de propus și realizat la acest compartiment.

Scopul auditului financiar constă în a aduna suficiente **probe**, care să ateste fidelitatea situațiilor financiare ale unei entități, în conformitate cu principiile general acceptate ale contabilității. Pentru acest lucru, o misiune de audit solicită efort și trebuie să respecte următoarele **condiții**:

- ❖ Auditul trebuie **planificat**;
- ❖ Auditul trebuie **condus**;
- ❖ Probele trebuie **adunate și evaluate**;
- ❖ Un raport al rezultatului auditului trebuie **întocmit și prezentat** persoanelor sau grupului responsabil.

Nu ne propunem o analiză în detaliu a misiunii de audit, prezentăm, însă pragul de semnificație, ca unul din factorii principali ai planificării auditului. Auditorii nu pot *garanta* clienților lor sau altor utilizatori ai situațiilor financiare că acestea sunt *corecte, exacte, precise*, fără o examinare prealabilă a acestora. *Garantarea* ar însemna că auditorii au examinat fiecare tranzacție din perioada în care contabilitatea a fost întocmită și au concluzionat că toate înregistrările contabile au fost corect efectuate, reflectate, clasificate și cuprinse în situațiile financiare. O asemenea acțiune ar fi imposibil de îndeplinit. Datorită costurilor ridicate, auditorii folosesc, adesea, diferite procedee în examinarea probelor necesare, care să ateste fidelitatea imaginilor financiare.

Având în vedere cele de mai sus, ce asigurări pot oferi auditorii utilizatorilor situațiilor financiare în susținerea deciziilor de a investi sau credita întreprinderea?

1. Auditorii pot asigura că înțeleg declarațiile și sumele, din situațiile financiare, care au fost înregistrate, clasificate, rezumate și supuse regulilor;

2. Auditorii pot asigura că au adunat suficiente dovezi pentru a formula o opinie rezonabilă;

3. Auditorii pot asigura (datorită pregătirii lor) că situațiile financiare sunt întocmite și prezentate în mod corect și nu sunt denaturate datorită erorilor și iregularităților (**Imagine denaturată: situațiile financiare conțin erori, omisiuni, iregularități al căror efect este destul de important de a face ca acestea să nu fie prezentate în mod corect, în concordanță cu principiile contabile general acceptate**).

Asemenea asigurări sunt deseori importante pentru clienții auditorului sau pentru alți utilizatori ai informațiilor din situațiile financiare.

Două concepte, de o importanță deosebită, justifică asemenea asigurări, concepte utilizate pentru a stabili:

- Cât de multe probe vor obține auditorii;
- Cum și când vor obține aceste probe;
- Ce criterii vor fi utilizate pentru a evalua probele.

Aceste două concepte sunt **pragul de semnificație și riscul auditului**. Este cunoscut faptul că auditorii nu pot examina fiecare tranzacție reflectată în situațiile financiare, aceștia fiind dispuși să accepte o valoare redusă de erori. Cât de multe erori sau omisiuni sunt de acord auditorii să tolereze în situațiile financiare, astfel încât să prezinte o opinie corectă asupra acestora? Această întrebare este extrem de dificilă, ea își are răspunsul în conceptul numit *prag de semnificație*, definit astfel: **mărimea unei omisiuni sau a unei declarații eronate a informației contabile, care, în anumite circumstanțe, face ca judecata rațională a unei persoane să fie schimbată sau influențată**.

ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit” tratează responsabilitatea auditorului de a aplica conceptul de prag de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit al situațiilor financiare. ISA 450 „Evaluarea denaturărilor identificate pe parcursul auditului” explică modul de aplicare a pragului de semnificație în evaluarea efectului denaturărilor identificate asupra auditului și a denaturărilor necorectate, dacă ele există, asupra situațiilor financiare.

Pragul de semnificație în contextul unui audit

Cadrele de raportare financiară discută adesea despre conceptul de **prag de semnificație** în contextul pregătirii și prezentării situațiilor financiare. Deși cadrele de raportare financiară ar putea să trateze subiectul pragului de semnificație folosind diferiți termeni, ele explică, în general, faptul că:

1. **Denaturările, inclusiv omisiunile, sunt considerate a fi semnificative, dacă s-ar putea aștepta ca ele, în mod individual sau agregat, să influențeze deciziile economice ale utilizatorilor, luate în baza situațiilor financiare;**

2. **Judecățile cu privire la pragul de semnificație sunt făcute în lumina circumstanțelor date, și sunt afectate de mărimea sau natura denaturării, sau o combinație a celor două; și**

3. **Judecățile cu privire la aspecte care sunt importante pentru utilizatorii situațiilor financiare sunt bazate pe luarea în considerare a nevoilor comune de informare a utilizatorilor ca grup cu privire la situațiile financiare (investitorii – capitalul de risc al entității ... alți utilizatori...). Efectul posibil al**

unei denaturări asupra unor utilizatori individuali specifici, ale căror nevoi ar putea să varieze mult, nu este luat în considerare.

O asemenea discuție, prezentă în cadrul de raportare financiară aplicabil, oferă un cadru de referință pentru auditor în determinarea pragului de semnificație pentru audit. Dacă cadrul de raportare financiară aplicabil nu include o discuție cu privire la pragul de semnificație caracteristicile la care se face referință mai sus (1,2,3) vor oferi auditorului un asemenea cadru de referință.

Determinarea pragului de semnificație de către auditor reprezintă un aspect ce ține de **judecata profesională**, și este afectat de percepția auditorului cu privire la nevoile de informații financiare ale utilizatorilor situațiilor financiare. În acest context, este rezonabil ca auditorul să presupună faptul că utilizatorii:

- *Au o înțelegere rezonabilă cu privire la afacere, la activitățile economice și la contabilitate și bunăvoința de a studia informațiile din situațiile financiare cu sârguință, promptitudine, diligență rezonabilă;*
- *Înțeleg faptul că situațiile financiare sunt pregătite, prezentate și auditate la nivelul pragului de semnificație;*
- *Recunosc incertitudinile inerente evaluării sumelor pe baza folosirii de estimări, judecată și luarea în considerare a evenimentelor viitoare; și*
- *Iau decizii economice rezonabile pe baza informațiilor din situațiile financiare.*

Conceptul de prag de semnificație este aplicat de auditor atât în planificarea și efectuarea auditului, cât și în evaluarea efectului denaturărilor identificate asupra auditului și a denaturărilor necorectate, dacă există, asupra situațiilor financiare și în formarea opiniei din raportul auditorului .

Altfel spus, pragul de semnificație exprimă nivelul maxim admisibil de eroare acceptat pentru a putea decide dacă conturile sunt corecte sau nu.

În planificarea auditului, auditorul face judecăți cu privire la mărimea denaturărilor care vor fi considerate semnificative. Aceste judecăți oferă o bază pentru:

- Determinarea naturii, momentului și domeniului de aplicare a procedurilor de evaluare a riscului;
- Identificarea și evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă; și
- Determinarea naturii, momentului și ariei de cuprindere a procedurilor de audit suplimentare.

Noțiuni privind pragul de semnificație

Denaturările, inclusiv omisiunile, sunt considerate semnificative, dacă s-ar putea aștepta ca ele, în mod individual sau agregat, să influențeze deciziile economice ale utilizatorilor, luate în baza situațiilor financiare (ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit”, punctul 2)

Pragul de semnificație determinat la momentul planificării auditului nu stabilește în mod necesar o valoare sub care denaturările necorectate, în mod individual sau agregat, vor fi evaluate întotdeauna ca fiind ne semnificative. Circumstanțele legate de anumite denaturări ar putea face ca auditorul să le evalueze ca fiind semnificative, chiar dacă se află sub pragul de semnificație. Deși nu este practică elaborarea de proceduri de audit pentru detectarea denaturărilor, care ar putea fi semnificative doar datorită naturii lor, auditorul ia în considerare nu doar mărimea, dar și natura denaturărilor necorectate, și circumstanțele aparte în care acestea s-au produs, atunci când evaluează efectul acestora asupra situațiilor financiare.

În contextul ISA-urilor, pragul de semnificație funcțional reprezintă suma sau sumele stabilite de auditor la un nivel mai scăzut decât pragul de semnificație pentru situațiile financiare ca întreg, pentru a reduce la un nivel adecvat de scăzut probabilitatea că denaturările necorectate sau nedetectate agregate să depășească pragul de semnificație pentru situațiile financiare ca întreg. Dacă este cazul, pragul de semnificație funcțional se va referi și la suma sau sumele stabilite de auditor la un nivel mai scăzut decât pragul de semnificație pentru anumite clase de tranzacții, solduri de conturi sau prezentări (ISA 320 „Pragul de semnificație în planificarea și desfășurarea unui audit”, punctul 9).

„Pragul de semnificație” este definit în „Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare”, emis de Comitetul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate, în următorii termeni: **„Informațiile sunt semnificative, dacă omisiunea sau declararea lor eronată ar putea influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate pe baza situațiilor financiare. Pragul de semnificație depinde de dimensiunea elementului sau a erorii, judecat în împrejurările specifice ale omisiunii sau declarării greșite. Astfel, pragul de semnificație oferă mai degrabă o limită, decât să reprezinte o însușire calitativă**

primară pe care informația trebuie să o aibă pentru a fi utilă”.

Prin prag de semnificație, se înțelege nivelul, mărimea unei sume peste care auditorul consideră că o eroare, o inexactitate sau o omisiune pot afecta regularitatea și sinceritatea situațiilor financiare, cât și imaginea fidelă a rezultatului, a situației financiare și a patrimoniului întreprinderii. Stabilirea unor praguri de semnificație permite: orientarea mai bună și planificarea misiunii; evitarea lucrărilor inutile; justificarea deciziilor referitoare la opinia emisă. Pentru determinarea pragului de semnificație, pot fi utilizate diferite elemente de referință: capitalurile proprii, rezultatul net, cifra de afaceri etc. Definirea pragului de semnificație permite auditorului, încă de la începutul activității (misiunii) sale, să aprecieze mai bine sistemele și conturile susceptibile să conțină erori sau inexactități semnificative, iar la sfârșitul misiunii să aprecieze dacă anomaliile, pe care le-a descoperit, trebuie să fie corectate în cadrul exercițiului, în scopul de a putea emite o opinie fără rezerve. Circumstanțe particulare de care trebuie să ținem seama în vederea determinării pragului de semnificație: existența unor prevederi legale, statutare sau contractuale; evoluția importantă de la un an la altul a unor posturi; capitaluri proprii sau rezultate anormale. Un element este semnificativ și trebuie prezentat, dacă poate influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate pe baza situațiilor financiare. Prin prag de semnificație, înțelegem importanța unei omisiuni sau a unei prezentări eronate a informațiilor contabile, care dă naștere unei probabilități ca raționamentul unei persoane rezonabile, care se bazează pe informațiile respective, să fi fost schimbat sau influențat de omisiunea sau eroarea respectivă informația este semnificativă dacă omiterea sau înregistrarea ei greșită ar putea influența deciziile economice luate pe baza situațiilor financiare. Pragul de semnificație depinde de mărimea elementului sau erorii judecate în împrejurările specifice ale omisiunii sau înregistrării lor eronate. Astfel, pragul de semnificație oferă mai degrabă un prag sau un punct-limită de comparație și nu constituie o caracteristică calitativă principală pe care trebuie să o aibă o informație pentru a fi utilă.

Considerente despre pragul de semnificație (2).

Trebuie subliniat însă faptul că deciziile cu privire la pragul de semnificație se referă la mai mult decât stabilirea unei sume pentru situațiile financiare. Considerentele țin de anumiți factori, și anume:

1. O eroare până la un anumit nivel în cadrul situațiilor financiare, referitoare la:

- ↳ Total venituri;
- ↳ Total active;
- ↳ Totalitatea acțiunilor din bilanț.

2. Factori calitativi, precum:

- ↳ Probabilitatea ca plăți ilegale să fi fost efectuate;
- ↳ Probabilitatea să apară iregularități;
- ↳ Clauzele din contractele clienților cu banca să prevadă că anumiți indicatori din situațiile financiare să fie menținuți la nivel minim;
- ↳ O întrerupere a fluxului de încasări;
- ↳ Atitudinea conducerii cu referire la integritatea situațiilor financiare.

În ce fel calitatea factorilor afectează granițele pragului de semnificație? Managementul are un rol în ajustarea înregistrărilor în contabilitate pentru erorile descoperite anterior, care ar putea să determine auditorul să stabilească niște granițe inferioare pragului de semnificație. Auditorul trebuie să țină cont că orice ilegalitate sau iregularitate care este descoperită va fi subiect al calității, indiferent de suma de bani implicată.

3. Granițele pragului de semnificație: o întindere de omisiuni sau denaturări în situațiile financiare. Orice denaturare care însumează mai mult decât limita superioară sunt considerate semnificative. Orice denaturare care însumează mai mult decât limita inferioară sunt considerate nesemnificative. Orice denaturare care este cuprinsă între intervalul limitei inferioare și superioare sunt soluționate de auditor.

Un alt factor calitativ îl reprezintă clauza din contractul de împrumut al unui client care specifică raportul minim ce trebuie menținut. Astfel, auditorii pot stabili limitele semnificative la un nivel mai redus, pentru cele exprimate mai sus (de fapt, auditorii pot stabili un nivel foarte scăzut al pragului de semnificație, de exemplu, pentru activele curente datorită acestei clauze în contractul de împrumut).

Pe de altă parte, poate exista situația în care întâlnim o tendință crescătoare a totalului veniturilor în anii recentți, conferind astfel conducerii mai puține motive de a încerca să exagereze această cifră. În acest caz, limitele pragului de semnificație pot fi ridicate.

Estimări preliminare în planificarea pragului de semnificație

Estimări preliminare în situațiile financiare. Sunt două modalități în care auditorul poate utiliza pragul de semnificație. Prima este în cadrul planificării auditului, iar a doua este în evaluarea dovezilor în timpul derulării auditului. În ceea ce privește planificarea, auditorii trebuie să realizeze estimări preliminare ale pragului de semnificație, deoarece **există o relație inversă între sumele din situațiile financiare pe care auditorii le consideră a fi semnificative și timpul de lucru necesar depus care să dovedească corectitudinea situațiilor financiare.**

Estimări preliminare pentru conturi. Deși auditorii redau o opinie asupra situațiilor financiare în general, ei trebuie să auditeze și conturile pentru a aduna dovezi suficiente pentru stabilirea opiniei. Aceasta înseamnă că estimările preliminare ale pragului de semnificație pentru planificarea auditului trebuie împărțite pe conturi care sunt examinate și aparțin situațiilor financiare. Porțiunea de semnificație alocată conturilor este denumită eroare tolerabilă. **Eroare tolerabilă:** partea din pragul de semnificație a situațiilor financiare alocată conturilor în scopul planificării auditului pentru acel cont.

Scurtă concluzie privind pragul de semnificație

După cum observăm, considerațiile privind pragul de semnificație sunt inerente în procesul de audit, deoarece ajută la stabilirea procesului de colectare a probelor și a luării deciziei, dacă situațiile financiare vor fi acceptate ca fiind corect prezentate. Auditorii trebuie să folosească semnificația pentru a garanta exactitatea situațiilor financiare. Opinia despre corectitudine exprimată de către auditor presupune că pragul de semnificație a fost utilizat în stabilirea opiniei. Deși este important, pragul de semnificație trebuie luat în considerare alături de riscul de audit, în planificarea și evaluarea auditului.

Auditorii trebuie să aibă în vedere și următoarele afirmații: Faptul că auditorii nu pot garanta exactitatea situațiilor financiare implică considerații despre pragul de semnificație și *riscul de audit*, ultimul fiind definit astfel: **riscul conform căruia auditorul poate să-și modifice opinia sa asupra situațiilor financiare, dacă acestea conțin date eronate.** Ca și pragul de semnificație, riscul de audit poate fi împărțit în două:

- *Riscul global de audit*, care se referă la situațiile financiare ca un tot unitar, definiția fiind arătată mai jos;
- *Riscul individual de audit*, care se referă la fiecare cont în parte cuprins în bilanț.

Iată o abordare conceptuală pe care auditorii nu o urmează întotdeauna pas cu pas. De fapt, în standardele profesionale și în literatura de specialitate, sunt puține îndrumări pentru alocarea riscului de audit. Primii doi pași se referă la planificare; următorii pași se referă la evaluarea probelor de audit.

Acești pași se prezintă astfel:

1.	Decizia asupra Riscului de audit general planificat
2.	Repartizarea riscului de audit general planificat în Risc individual de audit pentru conturi
3.	Stabilirea Riscurilor individuale de audit atinse pentru conturi în evaluarea probelor
4.	Stabilirea Riscului general de audit atins obținut în evaluarea probelor de audit
5.	Compararea Riscului general de audit atins cu riscul de audit general planificat pentru determinarea acceptării situațiilor financiare ca fiind corect prezentate și nedeformate din punct de vedere semnificativ

Riscul de audit în planificarea auditului

Având în vedere natura procesului de audit fiecare misiune este receptată ca o provocare diferită pentru o companie de audit, întrucât nu există două misiuni de audit *identice*. Orice misiune de audit implică riscuri, iar identificarea lor, încă din etapa de planificare a lucrărilor, este unul din obiectivele principale ale auditorului. Trebuie precizat că este o activitate *dificilă* și nu oferă *siguranță deplină*.

Auditorul trebuie să obțină o înțelegere suficientă a sistemelor de contabilitate și de control intern al clientului pentru a planifica auditul și a dezvolta o abordare eficientă a acestuia.

Pentru dezvoltarea planului general de audit, auditorul trebuie să evalueze riscurile asociate misiunii de audit la nivelul situațiilor financiare. Pentru aplicarea programului de audit, auditorul trebuie să facă legătură între o astfel de evaluare și soldurile conturilor și categoriilor semnificative de tranzacții la nivelul aserțiunii sau să presupună că riscul inerent este ridicat pentru respectiva aserțiune. Pentru a furniza un rezultat privind nivelul riscurilor este necesară, mai întâi, identificarea lor.

Decizia asupra riscului de audit general planificat. Primul pas al auditorilor este de a lua în considerare *riscul general de audit*, pe care sunt dispuși să și-l asume pentru atestarea fidelității situațiilor financiare, când, de

fapt, situațiile financiare sunt denaturate. Considerând importanța acestei acțiuni, surprinzătoare, puține definiții există despre nivelul riscului general de audit. În Standardele de audit se menționează că auditul trebuie să fie planificat astfel încât riscul de audit să fie limitat la un nivel scăzut. Riscul de audit poate fi reprezentat fie în termeni calitativi, fie în termeni cantitativi. Folosim cantitativitatea (de exemplu, 5 sau 10 procente) pentru a ilustra concepte, deși strategia calitativă (de exemplu, risc scăzut sau moderat) poate fi mai des întâlnit în practică. Trebuie să subliniem faptul că, în stabilirea unui anumit risc de audit general, auditorii fac apel la raționamentul profesional. De exemplu, 5 procente pe care auditorii le vor accepta cu privire la riscul general de audit înseamnă că situațiile financiare sunt prezentate în mod fidel cu 95 la sută grad de siguranță. Nivelul de risc însumând 10 procente înseamnă 90 procente nivel de încredere ș.a.m.d. Riscul de audit este complementar nivelului de încredere. Auditorilor le este solicitată stabilirea unui risc de audit general la un nivel redus din motive de planificare a procedurilor auditului. Standardele de Audit menționează că acesta ar trebui fixat cu atenție. *Să ne amintim că este o relație inversă între nivelul de risc și efortul necesar depus de auditor (un nivel de risc diminuat se traduce printr-un efort mai mare de audit și un nivel de risc mai ridicat înseamnă efort de audit diminuat).*

Repartizarea riscului de audit general planificat în risc individual de audit pentru conturi

Pentru că un audit include examinarea conturilor, trebuie să luăm în considerare riscul general de audit planificat prin repartizarea riscului individual de audit pentru anumite conturi. Trebuie subliniat din nou că Standardele de Audit nu oferă linii definiții pentru această operațiune, lăsând această problemă în totalitate la raționamentul profesional al auditorului. Totuși, liniile definiții cu referire la pragul de semnificație, problema abordată mai sus, pot fi de ajutor. Dacă anumite conturi sunt deosebit de importante datorită mărimii și numărului de tranzacții dintr-o anumită perioadă, auditorii pot lua în considerare un risc de audit individual redus, deci mai mult efort în auditare. Pe de altă parte, experiența în examinarea altor conturi în anii precedenți poate sugera un risc de audit individual mai ridicat și mai puțin efort în auditare. O posibilitate o reprezintă și alocarea conturilor cu același nivel al riscului de audit global (5 procente de exemplu). În cele ce urmează, vom utiliza un procent de 5 la sută pentru o mai bună înțelegere a problematicii.

Standardele Internaționale de Audit (SIA) au în vedere trei categorii principale de riscuri:

- ↳ Riscul inerent (RI);
- ↳ Riscul de control (RC);
- ↳ Riscul de nedetectare (RNN).

Produsul acestora reprezintă Riscul de audit (RA). Aceste riscuri pot fi prezentate în schema următoare:

Planificarea auditului	Înțelegerea și testarea structurii controlului intern	Aplicarea testelor	Elaborarea raportului de audit
Aprecierea riscului inerent	Aprecierea riscului de control	Stabilirea riscului de nedetectare	Evaluarea riscului de audit

Auditorul trebuie să utilizeze raționamentul profesional la evaluarea RA și la stabilirea procedurilor de audit, pentru a se asigura că riscul este redus până la un nivel acceptabil de redus. Riscul de audit este de maximum 10%. Riscul de audit trebuie să fie întotdeauna mai mic de 5%. În dezvoltarea generală a unui plan de audit, auditorul trebuie să evalueze RI. ***Riscul inerent este măsura în care auditorii evaluează probabilitate că unele situații financiare eronate să se producă în practică, acestea fiind considerate slăbiciuni ale controalelor interne.*** Dacă auditorul ajunge la concluzia că există o probabilitate ridicată că erorile din situațiile financiare să nu fie depistate de controalele interne, înseamnă că el apreciază un ***risc inerent ridicat***. Includerea nivelului RI în modelul RA, presupune că auditorii vor încerca să previzioneze segmentele din situațiile financiare care prezintă cea mai mică și respectiv cea mai mare probabilitate de a fi eronate. Aceste informații afectează ***dimensiunea probelor de audit*** necesare a fi colectate de auditor și influențează eforturile auditorilor în activitatea alocată colectării probelor pe parcursul auditului. Când evaluează RI, auditorul va lua în considerare următorii factori:

- ↳ Rezultatele auditorilor precedente;
- ↳ Angajamentele inițiale, comparativ cu rezultatele;
- ↳ Tranzacțiile neobișnuite sau complexe;
- ↳ Raționamentul profesional avut în vedere la stabilirea soldurilor conturilor și la înregistrarea tranzacțiilor;

- ❖ Activele care sunt susceptibile la delapidări;
- ❖ Formarea populației și dimensiunea eșantionului;
- ❖ Schimbările în cadrul conducerii și reputația acesteia;
- ❖ Natura activității entităților, incluzând natura producției realizate și a serviciilor prestate de aceasta;
- ❖ Natura sistemului de procesare a datelor și gradul de utilizare al tehnicilor moderne pentru comunicare.

Pentru a evalua RI, auditorii trebuie să efectueze o analiză a contextului în care funcționează entitatea auditată, precum și caracteristica operațiunilor auditate prin interviuri cu conducerea entității și cunoașterea activității acesteia, obținută din rapoartele auditurilor precedente. Auditorul evaluează factorii de mai sus, pentru a stabili RI, specific fiecărui ciclu de tranzacții, cont și obiectiv al auditului. Unii factori vor afecta mai multe sau probabil toate clasele de conturi, în timp ce alți factori, cum ar fi tranzacțiile neobișnuite, vor afecta numai anumite clase de conturi (specifice). Pentru fiecare entitate sau clasă de conturi, decizia de a evalua un RI corespunzător, depinde, în principal, de raționamentul profesional al auditorului. Astfel, mai mulți auditori stabilesc un RI de 50%, chiar în cele mai bune circumstanțe și de 100% atunci când există oricând posibilitatea apariției unor erori materiale.

RI poate fi exprimat:

- în termeni cuantificabili (ex.: în procente);
- în termeni necuantificabili (ex.: ridicat, mediu, scăzut).

De regulă, auditorii recurg la întocmirea și completarea unei liste de întrebări și în funcție de răspunsurile primite și pe baza raționamentului profesional, evaluează RI ca fiind **ridicat, mediu, scăzut**.

Pentru dezvoltarea planului general de audit, auditorul trebuie să evalueze RI la nivelul situațiilor financiare. Pentru aplicarea programului de audit, auditorul trebuie să facă legătură între o astfel de evaluare și soldurile conturilor și categoriile semnificative de tranzacții la nivelul aserțiunii sau să presupună că RI este ridicat pentru respectiva aserțiune.

În scopul evaluării RI, auditorul utilizează raționamentul profesional pentru a estima numeroși factori, printre care se regăsesc:

La nivelul situațiilor financiare

- Integritatea conducerii.
- Experiența și cunoștințele conducerii, precum și schimbările survenite la nivelul conducerii pe parcursul perioadei, de exemplu, lipsa de experiență a managerilor poate afecta întocmirea situațiilor financiare ale entității.
- Presiuni neobișnuite exercitate asupra conducerii, de exemplu, circumstanțe ce ar putea predispuce conducerea la denaturarea situațiilor financiare, cum ar fi experiența eșecului a numeroase entități ce-și desfășoară activitatea în sectorul de activitate respectiv sau o entitate ce nu deține suficient capital pentru continuitatea activității entității, de exemplu, potențialul uzurii tehnologice a produselor și serviciilor sale, complexitatea structurii capitalului său, importanța părților afiliate, localizarea și răspândirea geografică a facilităților de producție ale entității.
- Factorii care afectează sectorul de activitate în care operează entitatea, de exemplu, condițiile economice și concurența, așa cum au fost identificate de tendințele și indicatorii financiari, precum și de schimbările tehnologice, cererea de consum și practici contabile comune sectorului de activitate respectiv.

La nivelul soldurilor de conturi și al categoriei de tranzacții.

- Conturi ale situațiilor financiare care este probabil a fi susceptibile de denaturare, de exemplu, conturi care necesită ajustări în perioadele anterioare sau care implică un grad ridicat de estimare.
- Complexitatea tranzacțiilor principale sau a altor evenimente, care ar putea necesita utilizarea serviciilor unui expert.
- Gradul raționamentului profesional implicat în determinarea soldului contului.
- Susceptibilitatea (capacitatea) activelor la pierdere sau delapidare, de exemplu, active considerate foarte necesare sau ca având un grad ridicat de circulație, cum ar fi numerarul.
- Finalizarea unei tranzacții neobișnuite sau complexe, în special la sfârșitul exercițiului sau aproape de acest moment.
- Tranzacții care nu se derulează în mod obișnuit.

RI poate fi general sau individual (la nivelul soldurilor).

RI generalizează:

- Integritatea conducerii.
- Experiența și cunoștințele conducerii, precum și schimbările survenite la nivelul conducerii pe parcursul perioadei, de exemplu, lipsa de experiență a managerilor poate afecta întocmirea situațiilor financiare ale entității.
- Presiuni neobișnuite exercitate asupra conducerii, de exemplu, circumstanțe ce ar putea predispune conducerea la denaturarea situațiilor financiare, cum ar fi experiența eșecului a numeroase entități ce-și desfășoară activitatea în sectorul de activitate respectiv sau o entitate ce nu deține capital pentru continuitatea activității.
- Natura activității entității, de exemplu, potențialul uzurii tehnologice a produselor și serviciilor sale, complexitatea structurii capitalului său, importanța părților afiliate, localizarea și răspândirea geografică a facilităților de producție ale entității.
- Factorii care afectează sectorul de activitate, în care operează entitatea, de exemplu, condițiile economice și concurența, așa cum au fost identificate de tendințele și indicatorii financiari, precum și de schimbările tehnologice, cererea de consum și practici contabile comune sectorului de activitate respectiv.

RI, la nivelul soldurilor de conturi și al categoriei de tranzacții, vizează:

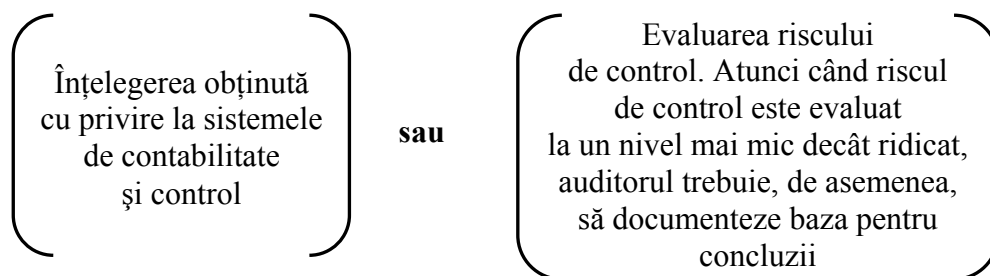
- Conturi ale situațiilor financiar care este probabil a fi susceptibile de denaturare, de exemplu, conturi care necesită ajustări în perioadele anterioare sau care implică un grad ridicat de estimare.
- Complexitatea tranzacțiilor principale sau a altor evenimente care ar putea necesita utilizarea serviciilor unui expert.
- Gradul raționamentului profesional implicat în determinarea soldului contului.
- Susceptibilitatea (capacitatea) activelor la pierdere sau delapidare, de exemplu, active considerate foarte necesare sau ca având un grad ridicat de circulație, cum ar fi numerarul.
- Finalizarea unei tranzacții neobișnuite sau complexe, în special, la sfârșitul exercițiului sau aproape de acest moment.
- Tranzacții care nu se derulează în mod obișnuit.

Riscul de control. După obținerea înțelegerii sistemelor de contabilitate și control intern, auditorul trebuie să facă o evaluare preliminară a RC, la nivelul aserțiunii, pentru fiecare sold semnificativ de cont sau categorie semnificativă de tranzacții.

Auditorul trebuie să obțină probe de audit prin teste ale controalelor pentru a putea susține orice evaluare a RC, care este mai redusă, cu atât mai multe probe trebuie să obțină auditorul pentru a susține faptul că sistemele de contabilitate și de control intern sunt proiectate corespunzător și funcționează eficient. Auditorul trebuie să aducă la cunoștința conducerii, cât mai repede posibil și la un nivel adecvat de responsabilitate, carențele semnificative existente și proiectarea sau operarea sistemelor de contabilitate și de control intern, care i-au atras atenția.

După evaluarea sistemului de control intern, auditorul comunică, printr-o scrisoare, conducerii entității sau comitetului de audit intern carențele descoperite ce pot afecta semnificativ situațiile financiare sau pot permite fraude. Evaluarea preliminară a RC reprezintă procesul de evaluare a eficacității sistemelor de contabilitate și de control intern al entității în prevenirea, detectarea denaturărilor semnificative. Întotdeauna, vor exista unele riscuri de control datorate limitărilor inerente ale oricărui sistem de contabilitate și control intern.

În mod normal, auditorul evaluează RC la un nivel ridicat pentru o parte sau totalitatea aserțiunilor atunci când:

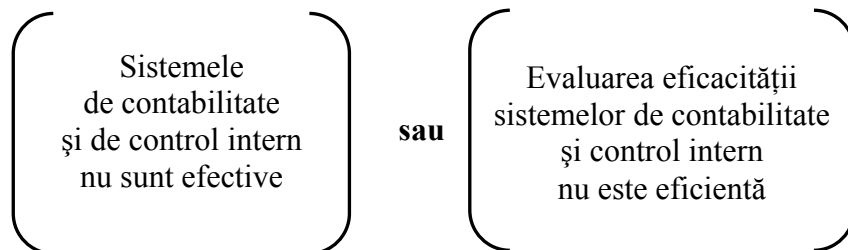

Analele ASEM, ediția a XI-a. Nr.1 / 2013

Evaluarea preliminară a RC pentru o aserțiune în situațiile financiare trebuie să fie ridicată, cu excepția cazului în care auditorul:

- Este capabil să identifice controalele interne relevante pentru aserțiunile ce ar putea preveni sau detecta și corecta o denaturare semnificativă.
- Își planifică să efectueze teste ale controlului pentru a susține evaluarea.

Auditorul trebuie să documenteze în documentele de lucru

Pot fi folosite diferite tehnici pentru documentarea informațiilor legate de sistemele de contabilitate și control intern. Tehnicile comune, utilizate singular sau combinate, sunt reprezentate de:

- descrieri narative;
- chestionare;
- liste de verificare;
- diagrame ale fluxurilor de informații.

Forma și întinderea acestei documentații este influențată de *mărimea și complexitatea entității*. În general, cu cât sunt mai complexe sistemele de contabilitate și de control intern al entității, precum și procedurile de control ale auditorului, cu atât documentația acestuia va trebui să fie mai extinsă. Auditorul trebuie să ia în considerație nivelurile evaluate ale RC și ale RI pentru a determina natura, durata și întinderea procedurilor de fond cerute pentru reducerea riscului de audit până la un nivel acceptabil de scăzut.

Relația dintre evaluarea RI și RC.

Deseori, conducerea reacționează la situații de RI prin elaborarea de sisteme de contabilitate și de control intern, care să prevină sau să detecteze și să corecteze denaturările și, de aceea, în multe cazuri, RI și RC interrelaționale într-un grad ridicat. În astfel de situații, dacă auditorul încearcă să evalueze separat RI și RC, există posibilitatea unei evaluări neadecvate a riscului. Ca rezultat, în astfel de situații, riscul de audit poate fi determinat mai adecvat prin efectuarea unei evaluări combinate.

Nivelul RNN este legat direct de procedurile de fond ale auditorului. Evaluarea de către auditor a RC, împreună cu evaluarea RI, influențează: natura, durata, întinderea procedurilor de fond ce trebuie efectuate pentru reducerea RNN, și, prin urmare, a RA până la un nivel acceptabil de scăzut. Unele RNN vor fi întotdeauna prezente, chiar dacă un auditor a examinat 100% din soldurile contabile sau categoriile de tranzacții. Auditorul trebuie să ia în considerare nivelurile evaluate ale RC și ale RI pentru a determina natura, durata și întinderea procedurilor de fond cerute pentru reducerea RA până la un nivel acceptabil de scăzut. În această privință, auditorul va aprecia:

- natura procedurilor de fond, de exemplu, utilizarea de teste îndreptate mai degrabă spre părți independente din afara entității, decât teste direcționate către părți sau documentații din cadrul entității, sau utilizarea de teste ale detaliilor, în scopul unui obiectiv particular al auditului, în completarea procedurilor analitice;
- momentul de timp la care se efectuează procedurile de fond, de exemplu, efectuarea lor mai degrabă la sfârșitul perioadei (*exercițiului*), decât la o dată anterioară acesteia; și
- întinderea procedurilor de fond, de exemplu, utilizarea unui eșantion mai mare.

Există o relație inversă între RNN și nivelul combinat al RI și RC.

Exemplu:

- (1) În cazul în care RI și RC sunt ridicate, RNN acceptat trebuie să fie scăzut, pentru o reducere a RA la un nivel acceptabil de scăzut;
- (2) În cazul în care RI și RC sunt scăzute, auditorul poate accepta un RNN mai ridicat, care, totuși, reduce RA la un nivel acceptabil de scăzut.

În timp ce testele controalelor și procedurile de fond se disting prin scopul lor, rezultatele fiecărui tip

de proceduri pot contribui la scopul altora. Denaturările descoperite în timpul efectuării procedurilor de fond pot determina auditorul să modifice evaluarea anterioară a RC.

Nivelurile evaluate ale RI și RC nu pot fi suficient de scăzute, încât să se elimine necesitatea ca auditorul să efectueze o procedură de fond. Neglijând nivelurile evaluate ale RI și RC, auditorul va trebui să efectueze unele proceduri de fond pentru soldurile conturilor și pentru categoriile de tranzacții semnificative.

Evaluarea componentelor RI și ale RC, efectuată de către auditor, se poate modifica în cursul unei misiuni de audit, de exemplu, în timpul efectuării procedurilor de fond, auditorul poate primi informații ce diferă semnificativ de informațiile pe baza cărora a evoluat inițial RC și RI. În astfel de cazuri, auditorul va modifica procedurile de fond planificate, bazându-se pe revizuirea nivelurilor evaluate ale RC și RI.

Cu cât evaluarea RC și RI este mai ridicată, cu atât mai multe probe de audit trebuie să obțină auditorul din utilizarea performantă a procedurilor de fond. Atunci când atât RI, cât și RC sunt evaluate ca fiind ridicate, auditorul trebuie să considere dacă procedurile de fond pot furniza suficiente probe de audit adecvate pentru a reduce RNN, și prin urmare, RA, la un nivel acceptabil de scăzut. Atunci când auditorul determină că RNN, referitor la o aserțiune din situațiile financiare pentru un sold semnificativ al unui cont sau o categorie semnificativă de tranzacții, nu poate fi redus la un nivel acceptabil, auditorul trebuie să exprime o **opinie calificată (cu rezerve) sau să declare că se află în imposibilitatea exprimării unei opinii.**

Riscul de nedetectare. RNN – reprezintă riscul că procedurile de fond ale unui auditor să nu detecteze o denaturare ce există în soldul unui cont sau categorie de tranzacții și care ar putea fi semnificativă în mod individual, sau când este cumulată cu denaturări din alte solduri sau categorii de tranzacții.

Un astfel de risc reprezintă o funcție a eficienței unei proceduri de audit și a aplicării acestora de către auditor. În practică, RNN nu poate fi redus la zero ca urmare a influenței unor factori ca:

- ❖ auditorul examinează totalitatea unei clase de tranzacții de solduri ale unor conturi și de prezentări de informații;
- ❖ posibilitatea ca un auditor să selecteze o procedură de audit necorespunzătoare;
- ❖ să aplice în mod eronat o procedură de audit adecvată;
- ❖ să interpreteze denaturat rezultatele de audit.

RNN este asociat naturii, momentului și întinderii procedurilor auditorului, care sunt determinate de acesta în sensul reducerii riscului de audit până la un nivel acceptabil de scăzut. Există o relație inversă între pragul de semnificație și nivelul riscului de audit și anume, cu cât este mai înalt nivelul pragului de semnificație, cu atât este mai scăzut riscul de audit și invers. Auditorul ia în considerare relația inversă dintre pragul de semnificație și riscul de audit atunci când determină natura, durata și întinderea procedurilor de audit.

Singura componentă a riscului de audit asupra cărei valori auditorul poate interveni este RNN, deoarece acesta este asociat exclusiv activității auditorului.

Riscul de nedetectare poate fi controlat de auditori, deoarece rezultă din următoarele:

1. *Riscul care nu provine din sondaj:* Incertitudinile există chiar dacă auditorul examinează sută la sută conturile din bilanț (verificând absolut toate facturile pentru achizițiile de proprietăți, urmărește modul de desfășurare al inventarierii, primește scrisori de confirmare de la toți clienții, etc.). De exemplu:

- Există riscul ca auditorul să nu folosească procedurile conforme de audit. Toate facturile de vânzare, în strânsă legătură cu conturile de venituri, pot fi examinate, dar scrisorile de confirmare trebuie obținute de la clienți;
- Auditorul poate aplica eronat procedurile de audit. Scrisorile de confirmare trebuie obținute de la clienți pentru operațiile înregistrate în conturi, dar operațiile neînregistrate nu pot fi descoperite;
- Auditorul poate interpreta greșit rezultatele auditului. O scrisoare de confirmare primită de la un client poate certifica faptul că jurnalele sunt în conformitate cu bilanțul. De fapt, scrisoarea este contradictorie, deoarece sumele la care s-a făcut referire sunt în dezbatere sau nu reprezintă înțelegerea finală dintre părți.

2. *Riscul care provine din sondaj:* Incertitudinile sunt implicite atunci când auditorul examinează mai puțin de sută la sută conturile din bilanț. Incertitudinile nu pot fi eliminate dar pot fi controlate cu o atenție deosebită asupra aplicării tehnicilor de sondaj. Datorită faptului că riscul de nedetectare este o componentă a riscului individual de audit care poate fi controlat de auditori, se va folosi un *model al riscului de audit* pentru nivelul la care riscul de nedetectare este stabilit. Acest model de audit derivă din conceptele ilustrate în Standardele de Audit.

Evaluarea globală a pragului de semnificație. La elaborarea planului de audit, auditorul impune un nivel acceptabil al pragului de semnificație, astfel, încât să poată detecta, din punct de vedere cantitativ, denaturările semnificative. Totuși, atât valoarea (cantitatea), cât și natura (calitatea) denaturărilor trebuie să fie luate în considerare. Auditorul ia în considerare pragul de semnificație atât la nivelul global al situațiilor financiare, cât și în relația cu soldurile conturilor individuale, categoriilor de tranzacții și prezentărilor de informații. Pragul de semnificație trebuie luat în considerare de auditor atunci când:

- ↳ se determină natura, durata și întinderea procedurilor de audit;
- ↳ se evaluează efectele informațiilor eronate.

Există o *relație inversă* între **pragul de semnificație și nivelul riscului de audit** și anume, cu cât este mai înalt nivelul pragului de semnificație, cu atât este mai scăzut riscul de audit, și invers. De exemplu, dacă după planificarea procedurilor specifice de audit, auditorul determină că nivelul acceptabil al pragului de semnificație este scăzut, atunci riscul de audit este crescut. Auditorul va compensa acest lucru fie:

- ↳ reducând nivelul evaluat al riscului de control, acolo unde acest lucru este posibil, și menținând nivelul redus prin efectuarea unor teste extinse sau suplimentare ale controalelor; fie
- ↳ reducând riscul de nedetectare prin modificarea naturii, duratei și întinderii testelor detaliate de audit planificate.

Etapele calculului pragului de semnificație global:

1. Se identifică indicatorii financiari reprezentativi ai entității, pe cel puțin două exerciții financiare (de cele mai multe ori, se iau în calcul Activele totale, Cifra de afaceri, Profit brut sau Capitalurile proprii). În situația în care profitul net înainte de impozitare al exercițiului curent nu este semnificativ pentru mărirea entității auditate, auditorii pot utiliza în determinarea pragului de semnificație fie o medie a profitului net înainte de impozitare din anii precedenți, fie o altă bază de comparație. Avantajul utilizării altor baze de comparație, cum ar fi total active sau total venituri este acela că pentru multe entități acești factori sunt mult mai stabili de la un an la altul decât profitul net înainte de impozitare. În cazul în care entitatea auditată înregistrează pierderi este dificilă utilizarea ca bază de comparație a factorului total venituri.

2. Se aplică procentajele proporționale.

3. Se calculează variația (trendul) în modul pentru fiecare procentaj în parte.

4. În funcție de evaluarea preliminară a riscului de audit, se aplică următoarea **regulă**:

RA (mare) => Prag de semnificație (mic), unde Trend (mic)

Explicația modului de alegere a Trendului stă în faptul că, în modul rezonabil, se apreciază ca fiind zone de risc ridicat, acelea ce semnalizează o variație a valorilor mari, astfel încât, atunci când riscurile sunt suficient de scăzute, încât să ne permită tolerarea variațiilor mici, procedăm întocmai.

RA (mic) => Prag de semnificație (mare), unde Trend (mare).

5. Se urmărește, pornind fie de la Trendul cel mai mic sau cel mai mare, în funcție de riscul de audit evaluat anterior, pe linie, valoarea cea mai mare, respectiv cea mai mică, după cum dictează regula, valoarea ce va reprezenta pragul de semnificație.

Exemplu: Entitatea PROSPERITATE SA prezintă următorii indicatori:

La sfârșitul **anului 201X**: Activele totale – 187.657 lei; Venitul din vânzări (cifra de afaceri) – 113.453 lei; Profit brut – 75.645 lei.

La sfârșitul **anului 201Y**: Activele totale – 199.452 lei; Venitul din vânzări (cifra de afaceri) – 125.789 lei; Profit brut – 78.900 lei.

Știind că RA (riscul de audit) a fost evaluat, în mod preliminar, ca fiind **scăzut**, precizați care este **pragul de semnificație**.

Indicatorii	Anul 201X	Anul 201Y	Trend
Active totale	187.657,00	199.452,00	-
1%	1.876,57	1.994,52	117,95
2%	3.753,14	3.989,04	235,90
Venitul din vânzări	113.453,00	125.789,00	-
0,5%	567,27	628,95	61,68
1%	1.134,53	1.257,89	126,36
Profit brut	75.645,00	78.900,00	-
5%	3.782,25	3.945,00	162,75
10%	7.564,50	7.890,00	325,50

Comentarii: Datorită faptului că RA este evaluat ca fiind **scăzut**, ne încadrăm la regula:
RA (mic)=> Prag de semnificație (mare), unde Trendul (mare).

Astfel, căutăm în tabel varianta cea mai mare, și anume **325,50 lei** (corespunzător 10% din profitul brut). Urmărind pe linie acest Trend, alegem valoarea cea mai mare care să corespundă pragului de semnificație (mare). Ca rezultat, pragul de semnificație global va fi egal cu **7.890**.

Concluzii. Pragul de semnificație poate fi ales în mai multe moduri. Un rol important pentru aceasta îi revine auditorului, prin raționamentul profesional. Depinde de auditor, de experiența acestuia, la ce nivel dimensionează pragul de semnificație, astfel încât să se surprindă toate aspectele semnificative. Un prag de semnificație prea ridicat poate duce la neincluderea în aria auditului a unor sume semnificative, după cum un prag de semnificație scăzut poate complica inutil munca de audit, prin includerea unor eşantioane nerelevante (nereprezentative).

Bibliografie:

1. Codul etic al profesioniștilor contabili www.minfin.md
2. Dicționar economic și financiar www.contabilizat.ro
3. Ghid pentru un Audit de Calitate, Tipărit Print Group S.R.L., 2012
4. Ministerul Finanțelor, Ordinul nr. 64 din 14 iunie 2012 www.minfin.md
5. Standardele Internaționale de Audit www.minfin.md